

De loochening van het BEGRIP Calvinisme.

Ds J. C. Aalders schrijft in „Woord en Geest“:

Wij hebben van de elementaire reformatische kracht weer een standpunt laten worden naast en tegenover andere standpunten. Wij zijn orthodox geworden tegenover modern. Wij hebben in onze greep naar de wereld God toegelaten en zijn hij het thuisraken in de verschillende cultuurkringen vervreemd van de kern en de kracht van het evangelie. Wij loopen gevaar de ziel van het Christendom te verliezen. Dit is onze vernieuwing, waarvan alleen een bliksemende profeet als Barth met zijn diepe ernst van veroordeling tegenover onze quasi-ernst ons verlossen kan. Ons verlossen van onze oppervlaktigheid, die wij beginselen durven noemen; en van onze opgeblazenheid, die wij voor handhaven van Gods Woord uitgeven. Is het niet belachelijk ons calvinisme in zijn verwording te vergelijken met de geestelijke gewelddadigheid van de profeten en apostelen, die vol zijn, beide, van oordeel en verlossing?

Is het geen dwaasheid onze „principiële“ veelzijdigheid van al te menselijke zelfvoldaanheid te stemmen met den goddelijken, den Schriftuurlijken maatstaf? Onze christelijkheid is al lang christelijkheid met een kleine „c“ geworden, in plaats van met een hoofdletter, en wat wij ook opzetten aan hooge borst van dogmatische verwantenheid is la Hepp, of van cultuuropgeblazenheid is la Schiller, of van wijsgeerige hooghartigheid is la Vollenhoven*, de fleur is van ons Calvinisme af en blijft er af, omdat en zoolang de goddelijke geur uit ons Calvinistisch kleed is weggetrokken. Ons priestergewaad mist het aroma van het heiligm, omdat wij niet meer staan in de onmiddellijke gemeenschap met God.

En daar zijn onze Gereformeerde kerken niet mee gediend.

Maar daar is het waarlijk gereformeerde volk ook niet van gediend.

Dan luistert het nog liever naar Hoekendijk en De Heer met hun Zoeklicht en evangelisatie en leest Gunning's Phil. boven De Heraut of Bazuin, om van De Reformatie maar te zwijgen.

Niet omdat ze dat je ware vinden, maar omdat zij er zich mee te redden weten en aldus tenminste voorkomen, dat zij niet heeltemaal geestelijk verkommen in jummerlijke vernieuwing.

Ik zal natuurlijk hier niet tegen „argumenteeren“. Want primo: ds Aalders doet dat ook volstrekt niet; secundo: hij erkent eigenlijk het recht van argumentatie niet meer in de zin; tertio: ik zou moeten herhalen wat ik reeds eerder hier schreef.

Alleen wil ik een confidantie doen. Het heeft mij tot nu toe altijd gespeten, dat ds Aalders in den kring van dr Geelkerken plaats genomen had. Ik dacht, dat het in menig opzicht beter stond met zijn positieve overtuigingen.

Maar het spijt me nu niet meer. Ook ds Aalders heeft met deze woorden duidelijk gedemonstreerd, dat de uitgetreden „van ons uitgegaan zijn, want zij waren van ons niet“. Dit geredeneer is niet gereformeerd. Dit is pure wanhoop, op het standpunt althans van iemand, die heusch zich bereid verklaart, de 3 formulieren te onderteekenen. Ds Aalders gelooft niet meer aan de mogelijkheid van calvinistische wetenschap; hij laat den eisch „mede-arbeiders Gods“ te zijn, in de lucht hangen, en is dan nog zóo verbarthianiseerd, dat hij hen, die er anders over denken, enkel opgeblazenheid verwijten kan. Dat zou een tikje mannelijker zijn, als hij eerst eens aantoonde, wat nu lucht en wind is in die opgeblazenheid, en wat nu in het „Calvinisme“ zelf nog wezen heeft. Zoolang dat niet gebeurt, is onzerzijds tegen het verwijt van OFgeblazenheid (ik verbaas me in mijn geval alleen om de nog al vriendelijke beperking tot de „cultuur“, al lach ik om de combinatie) alleen dat andere verwijt te stellen: AANGEblazenheid. Want alle mogelijke winden blazen iets tegen de fractie-Geelkerken aan; en de lijn houdt er goed; daarom blijft het aangeblazen wel zitten.

Maar een eigen stijl ontbreekt. „De fleur“ is van het Calvinisme af, zegt men. Maar het begrip „Calvinisme“ en zijn inhoud, het Calvinisme met de fleur, wordt natuurlijk ook al in de lucht gelaten. Geen wonder. Ds Aalders moest maar niet langer om zichzelf en zijn discipelen heendranen. Hij moest maar zeggen, wat hij toch meent: Calvinisme — dat is zelf al opgeblazenheid.

Wil hij dat niet gezegd hebben, laat hem dan maar eerst pens vertellen, wat Calvinisme is en wat het doen mag.

Over de laatste zinnestjes met hun neiging tot quietisme zwijg ik maar. Ds Aalders schijnt niet te begrijpen, dat de menschen, die hij opgeblazen noemt, meenen, te moeten zoeken met ieder ander naar het verband der dingen in gereformeerden zin. Wie daarbij last van „vernietigend“ heeft, heeft den wortel van dat kwaad IN zich, eer hij met lezen begon. En wie hij voorbaat profeteert, dat die vernietigend „effect“ zal moeten zijn, heeft niet begrepen, dat 'n krant geen preekstoel is, dat een bepaald onderdeel van het werk niet heel het werk is, en heeft zich een oordeel over broeders aangematigd, wat hun verhouding tot God betreft, dat buiten de liefde en de voorzichtigheid staat. Die noot mag ds Aalders dan ook wel cadeau krijgen; ik accepteer ze niet.

* Wij geven geestelijke typen en bedoelen niet persoonlijk krenkenden tegenover de dragers van deze namen, die we maatschappelijk en wetenschappelijk in hun volle waarde laten.

En dan praat men nog over epigonen hier! Een doekje voor 't bloeden! Men durft niet weten, dat men Kuyper en het Calvinisme niet hebben moest! Maar daar komt het toch op neer.

Laat mij ds Aalders zeggen mogen — de tijd van complimentjes is er niet, en past ook niet in den stijl van Barth — dat hij niet de man is om na te gaan waar de vernietigend is. Die zit niet in het werk, doch in den geest der werkers. Als ds Aalders kerkreformatie begint, arm in arm met gecensureerden, die met hun censuur te koop loopen — dit doet op een plaatselijk, publiek geval — en die menschen wijs maakt, dat ze de kwestie-Geelkerken gegrepen hebben of daarover „bezwaard“ zijn (o, dat lichte woord), dan is dat vernietigend.

Inmiddels ben ik blij, dat zóo kort na Assen de pers van dr Geelkerken uitbazuint, dat ze niet gereformeerd wil wezen. Ik ben blij niet om de zaak zelf, doch om haar openbaring, nu ze eenmaal er is.

K. S.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Andijk-Oost: H. Steen te Helder.
Trachtster-Compagnie: U. Elgersma, cand. te Lichtaard.
Goega-Sybrandaburen: W. Tom te Wierum.
Hoek v. Holland: R. J. v. d. Weerd, cand. te Kampen.
Kampen (vac. wijlen J. J. Westerboek v. Eerten): J. G. Feenstra te Scheveningen.
Midwolda en Midlam: E. Nawijn, cand. te Kampen.
Pijnacker-Nootdorp en Sellinger: W. de Graaf, cand. te Puttershoek.

Aangenomen naar:

Amsterdam-Z. (2e pred. pl.): C. J. Sikkel te Oosthem.

Bedankt voor:

Westbroek: D. Brouwer te Brunnisse-Oosterland.
Hllet: H. R. Pel te Suawoude.
Eindhoven: J. v. Herksen te Hillegom.
Hilversum (2e pred. pl.): C. J. Sikkel te Oosthem.
Warffum: J. Attema te Stadskanaal-Pekelderweg.

Intrede te:

Aalsmeer: G. D. Kuiper, Tekst Joh. 20:29b.

Dr J. van Lonkhuyzen.

Dr J. van Lonkhuyzen van Chicago, hoopt 24 April a.s. in ons land aan te komen. Verzoeken tot vervulling van den Dienst des Woords in Geref. Kerken kunnen Kerkeraden aan hem richten per adres Ds C. J. van Bunsbergen te Loosdun.

Zendingssynode

De Zendingssynode der Geref. Kerken in Friesland heeft Woensdag 30 Mei in Sneek plaats.

Tot preekken bereid.

De heer N. J. Hommes, theol. cand. aan de V.U., verzoekt ons te melden, dat hij gaarne de Geref. Kerken des Zondags wil dienen. Zijn adres is voorloopig Nieuw-Buiton.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Harderwijk: C. S. v. d. Ven te Arnhem.

Bedankt voor:

Alphen a. d. Rijn: J. A. Riekel te Slidrecht.
Baarn: P. de Groot te Rotterdam.
's-Gravenzande: G. Salomons te Amersfoort.

Afscheid van:

's-Gravenzande: D. Driessen, Tekst Jes. 53:1a.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Tweetal te:

Amsterdam: J. D. Barth te Bodegraven en R. Kok te Gouda.
Leiden: J. D. Barth te Bodegraven en A. Verhagen te Middelburg.
Opheusden en Goes: J. D. Barth te Bodegraven en M. Hofman te Knabbenburg.

Beroepen te:

Leiden, Ridderkerk en Rotterdam-Charlois: J. D. Barth te Bodegraven.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Boesd: A. J. v. Wijngraarden te Westmaas.
Eindhoven: J. v. Dorp te Eindhoven.
's-Gravenmoer (toez.): A. v. Willigen te Woudrichem.
Kago: H. C. Touw, cand. te Utrecht.
Lodorp: A. Dijkstra te Saaxum.
St. Maartensdijk: I. Kievit te Baarn.
Tholen (2e pred. pl.): E. J. H. v. Leeuwen te Arnhem.

Aangenomen naar:

Sneek (vac. W. Banning): Dr H. de Vos te Rotterdam.
Tubbergen: H. Janzen te Oosterd (Texel).
Vlissingen: J. S. Harjes te Rilland-Bath.
Waneperveen: N. Oosterveen te Boijl.
Wons en Engwier: G. v. Hooren te Langerhouw en Schiltoos.

Bedankt voor:

Kesteren: I. Kievit te Baarn.
Parregu: J. F. v. Berkel te Schooneboek.
Wassenaar: P. G. de Vrij-Moedaght te Rotterdam.

Intrede te:

Gelselaar: F. C. Bosboom, cand. Tekst 1 Cor. 15:14a.

Afscheid van:

Kago: A. E. v. Baalen. Tekst 1 Thess. 2:8, 11 en 12.

Overleden:

7 April: H. J. Notsboom, pred. te Rhoon, 64 jaar.

Kerkorgel voor Transvaal.

Voor de Ned. Geref. Kerk (niet genoemd Hervormde Kerk) te Lichtenburg in Transvaal, is een kerkorgel aangekocht met twee klavieren en vrij pedaal, met 28 sprekende registers, te bouwen volgens aanwijzingen van het Royal College of Organists te Londen. Het te behouden kastwerk van ruim 8 meter breedte, is van Afrikaansche ontwerp. De speelstaf wordt op eenigen afstand van het orgel gebouwd en geheel volgens Engelse principes geconstrueerd. Het contract voor den bouw is verstrekt aan de Nederlandsche orgelbouwers A. S. J. Dekker, te Goes.

hem geloof ik dat graag — maar hij moet er toch tegen waken, dat hij geen slachtoffer wordt van den geest der club, die reeds jaren lang zichzelf met karikaturen van broeders heeft opgezwoept tot een schismatische houding, eer er een schisma was.

De „angstschreeuw naar God“ is bij Barth, zegt ds Aalders. Wie ontkent het element van waarheid, in deze bewering gelegen? Het is maar de vraag, of men hen „voor wie Christus gestorven is“, moet waarschuwen voor een leer, die straks den angstschreeuw uit hun eigen ziel zal nippen. Men moet niet zoeken om te zoeken, en niet den angstschreeuw begeeren. Vrede met God, rust bij Hem, klare kennis van Zijn Woord, een belijdenis die vastgebonden wordt, dat zijn calvinistische goederen, die men van God begeeren en daarna vasthouden moet.

Het komt ds Aalders en ds Buskes niet toe, hen, die daartoe meewerken willen bij het gereformeerde volk, voor te stellen als gezeten in het gezelschap der gierders en samenrottende met het gilde der gilliers.

Ja, maar, zegt ds Aalders, ze zeggen, dat Barth hoogmoedig is: hij verwijst naar mijn boek: Bij Dichters en Schriftgeleerden).

Ook hier moet weer onderscheiden worden. Raakt dit oordeel weer den persoon van Barth? Geen sprake van. Om te beginnen: dit sterke woord wordt ons door Barth zelf geleerd; en hij wordt door mij juist aanvaard in dat kringen van het sterke woord; en als ds Aalders dat afslijpen wil, geef ik aan Barth's probleemstelling boven de zijne „de voorkeur“. En voorts zei ik met nadruk, dat het oordeel over Barth's theologie (dat zij den „hoogmoed“ niet ontkomt, noch dien breekt), niets te maken heeft met zijn persoon, noch met zijn bedoeling, maar slechts zijn resultaat raakt. Begrijpt men niet, dat het tenslotte de kwestie is van ds Aalders' eigen motto? Barth beschuldigt niet alleen mij, maar ook ds Aalders van hoogmoed.

Want ds Aalders heeft de 3 formulieren van eenigheid onderteekend, en hij staat er op, dat men die handtekening voor de volle honderd procent als welbewust en conscientieus werk aanvaardt. Danom ligt volgens Barth ds Aalders onder het vonnis van dit oordeel: dat is „hoogmoed“. Als Barth dat zegt, bedoelt hij natuurlijk niet, ds Aalders' persoon of mijn persoon, maar het stelsel: de vaststelling van een theologisch begrip, de vastlegging daarvan in een belijdenis, die in ons platte vlak van menselijke overleggingen en redeneringen zegt de waarheid te zijn. Als ds Aalders niet onder Barth's vonnis van „hoogmoed“ valt, dan is zijn handtekening onder de 3 formulieren niet blijven staan; en dat wil ds A. toch.

Zóo staat ons de kwestie: Barth vraagt aan ds Aalders, den man van de 3 formulieren, en aan mij, en allen, die een confessie onderteekenen: waar is uw God? En nu moet ds Aalders geen angstschreeuw hooren alleen uit den mond van Zwitsersche herders, maar ook eens uit de keel van Nederlandsche schapen en collega's. Hoort ds A. dan geen angststreek in hun zelfverdediging tegen Barth's vonnis?

Zij zeggen tot Barth: uw oordeel keert op uw hoofd terug in den grond der zaak: want gij moet alles aannemen, wat God geeft, anders handhaaft gij den hoogmoed der natuur (uws ondanks!); ik noemde Barth zelf „vroem“. Dat heeft niets met „de middel ding“ te maken, waarvan ds Aalders spreekt. Integendeel: zijn probleemverschuiving is zelf onbedoeld misleidend, want zij miskent de bedoeling van ds Aalders' naaste buren en verledigt een buitenland-schen naaste tegen aanklachten, die niet anders bestaan, dan in ds Aalders' verbeelding.

Voor onze lezers breng ik een en ander ter sprake, omdat het ook hun aangaat te weten, hoe in de kringen van dr Geelkerken Gods werk op een afstand om zijn subjectieve waarde verheerlijkt wordt, zelfs al kost het ons het verlies van wat God ons gaf als objectief bezit.

Het artikel van ds Aalders en vooral de aanpak ervan, is weer de overgang, althans de accentverlegging, van het object naar het subjectivisme: de achtergrond van het kerkelijk conflict.

En dan moet men nog weten, dat juist Karl Barth er op uit is, altijd weer terug te gaan van het subject naar het object. O, fractie-Geelkerken, waar is uw Barth? De aanpak van uw vereerings-artikelen is een vallen uit zijn stijl.

Er gaat een verhaal (dat ik niet controleeren kan), volgens hetwelk in Amsterdam Barth tot een bekend debater, dien hij beaantwoorden moest, zou gezegd hebben: „Ich habe nur ein Wort gehört: ich, ich, ich! Ich danke“ (d.w.z. ik heb van dezen bestrijder slechts één woord vernomen: ik, ik, ik; daarom heb ik niets meer tot hem te zeggen). Ik vrees, dat Barth om den inzet ook van ds Aalders' artikel zal moeten zeggen: ik heb maar één woord gehoord: hij, hij, hij.

En Karl Barth is groot genoeg, om dan te zeggen: „dankel“. Hij zal, als ik hem begrip, liever met iemand vechten, die tot hem zegt: „het Woord“ is hij u in gevaar, dan dat hij de eerbiedswaarden aanvaardt van wie tot het volk zegt: „er, er, er“ (hij, hij, hij). Want het gaat niet om een vroom of onvroom theoloog, het gaat om het Woord en om de theologie. En al die probleemverschuivingen stellen den vrede der kerk maar uit tot een tijdstip, dat God alleen weet.

Dit artikel is geschreven, nadat het eerste artikel van ds Aalders verschenen was. Lezing van art. II en III heeft me overtuigd, dat inderdaad de bewuste keus vóór Barth bij ds Aalders gevolg is van niet-gereformeerd zijn.

Ds Aalders zal me dit wel kwalijk nemen.

Ik kan er niets aan doen. Zijn laatste artikelen zijn een verloochening van heel den gereformeerden inventaris. Niet, dat hij niet vele meubelstukken uit het gereformeerde huis heeft meegenomen naar zijn tegenwoordige woning. Natuurlijk. Maar het huis, zijn stijl, zijn fundeering, zijn uitzicht, zijn constructie, zijn naam is niet gereformeerd.